

Het huis der Lombarden

vroeger en nu

deel 2 en slot

Filip VAN TRIMPONT

In het nummer 193 van dit jaar verscheen het eerste deel van de bijdrage "Het huis der Lombarden vroeger en nu". Het vervolg of tweede deel had normaliter moeten verschijnen in het daarop volgende nummer. Dit kon evenwel niet omdat ingevolge vertraging van de restauratiewerken, de voorgevel nog niet helemaal was afgewerkt. Inmiddels is dat gebeurd zodat het moment rijp is voor de publicatie van het tweede en laatste deel van het artikel. Zoals blijkt uit de foto, oogt het pand nu bijzonder fraai.

Voorgevel

Het was de bewoners en vele voorbijgangers opgevallen dat het pleisterwerk aan de voorgevel op bepaalde plaatsen was afgevallen, terwijl de voorgevel vooral tussen het eerste en het tweede raam aan de rechterkant (met de rug naar de straatkant) ter hoogte van de tweede verdieping vervaarlijk was doorgebogen met diepe scheuren in het pleisterwerk als gevolg. Dit fenomeen kon zonder destructief onderzoek niet worden verklaard gezien aan de binnenzijde van de woning geen enkele schade kon worden opgemerkt. De verklaring kwam er pas toen de dakbedekking werd weggenomen en men een bovenaanzicht van de gevel kon bekijken. Tussen de eerste en tweede travee (nog steeds met de rug naar de straatkant) bevindt er zich een schouwpijp, onzichtbaar langs de buitenkant, nauwelijks bemerkbaar langs de binnenkant. Deze schouwpijp bleek, na peiling, een diepte te hebben tot op het gelijkvloers. Derhalve mag niet

Afb. 1: De gerestaureerde voorgevel oogt bijzonder fraai.
(Foto: Dirck Surdiacourt)

worden uitgesloten dat oorspronkelijk de 'zijgevel met bijhorende puntgevel' van het huis gericht was naar de Vredestraat toe (zoals dit vroeger nog al eens de gewoonte was met de klassieke trapgevels). Dit gegeven sluit wellicht niet uit dat de woning oorspronkelijk een trapgevel had op de Vredestraat zoals zou kunnen blijken uit onderstaande miniatuur. (Afb.2)

Afb. 2: Bemerkt de dubbele trapgevel midden bovenaan onder de toren links van het Stadhuis.

Dakgoot en dakpartij

Onderaan het pand, ter hoogte van de pui blijkt de gevel over de breedte volledig recht te zijn. Een zekere kromming ter hoogte van de tweede verdieping was reeds vroeger opgevallen, zonder dat hierbij verdere gevolgtrekkingen waren getrokken. Toen evenwel de dakbedekking was weggenomen en de metingen werden verricht voor het aanbrengen van de nieuwe dakgoot aan de straatkant, bleek dat het huis in de loop der tijden zeer ingenieus was aangepast aan de classicistische voor-

schriften welke hun hoofdbloei zouden vinden vanaf de 17de eeuw. In de praktijk bleek immers dat het pand initieel de bochtige lijn van de Vredestraat volgde, waardoor de ruimtes links en rechts op de as van de voordeur en de daarachter liggende centrale gang in een stompe hoek op elkaar staan. Zulk een kromming (indien men er al zou mogen van uitgaan

dat de auteur ervan enig besef had van perspectief) was uiteraard uitgesloten tijdens de aanpassingswerken naar het neo-classicisme toe.

De middelen die werden aangewend om het pand aan te passen aan de 'klassieke' voorschriften door het bereiken van een optisch effect zijn zo doeltreffend gebleken dat belangrijke afbraakwerken nodig waren om ze effectief op te merken.

Aldus werd de gevel onderaan tot op de hoogte van het gelijkvloers

in een rechte lijn afgewerkt en werd vanaf het niveau van de eerste verdieping geleidelijk een kromming in de gevel toegestaan zodanig dat de gevel uiteindelijk op het niveau van de tweede verdieping aansluit bij de oorspronkelijke stompe hoek (tussen de tweede en de derde travee, te beginnen van rechts). Teneinde dit optisch effect dat indertijd werd beoogd zoveel mogelijk te respecteren werd de kromming van dakgoot, zover als technisch mogelijk, over de gehele breedte "uitgesmeerd". (Afb. 3)

Uiteraard moet aan de binnenzijde de stompe hoek oorspronkelijk eveneens zichtbaar zijn geweest. Ook hier werd een ingenieus systeem van optische misleiding toegepast: de muur haaks op de straat is van variabele dikte zodanig dat de 'schuine zijde' van de ruimtes wordt weggewerkt tot een quasi rechte hoek.

Een andere verrassende vaststelling kwam aan het licht bij blootlegging van het metselwerk aan de voorgevel tussen de derde en vierde travee (nog steeds te beginnen van rechts). Een verticale voeg werd zichtbaar van bovenaan de dakgoot tot halverwege het raam van de eerste verdieping (verder werd het metselwerk niet afgekapt). Hieruit bleek duidelijk dat, minstens op deze hoogte, twee oorspronkelijk bestaande gevels werden samengevoegd. Ik durf te opperen (zonder evenwel verder onderzoek te hebben verricht) dat hier in feite de ruimte tussen twee oorspronkelijke trapgevels gericht naar de Vredestraat toe werd opgevuld met metselwerk waardoor één gevelvlak ontstond. Dit zou eens te meer kunnen bevestigen dat het pand met de dubbele trapgevel (Afb. 2) inderdaad het oorspronkelijk bouwvolume van het huis der Lombarden was.

De achtergevel

Afb. 3: Op deze foto is duidelijk de kromming in de dakgoot waarneembaar.

Het was al lang bekend dat de achtergevel diverse verbouwingen had ondergaan. Zo werden de oorspronkelijke bogen in metselwerk boven de ramen systematisch vervangen door rechte 'linthelen' in hout, werden de ramen verbreed en werden sommige ramen dichtgemetseld.

Tot onze grote verbazing konden we de restanten van de aanbouw van een oude toren waarnemen. Deze aanbouw vertoont zich als een ronde gemetselde boog welke uitsteekt uit de overigens rechte gevel. Zonder verder onderzoek naar de funderingen (hetgeen uiterst moeilijk is gezien de fundamente van deze toren zich heden op het erf van drie eigenaars situeren) is het gissen naar diens vorm en grootte. Blijkens dezelfde miniatuur waarvan sprake hierboven zou zich op deze plaats inderdaad een toren hebben bevonden. Indien deze miniatuur evenwel zou moeten worden geloofd, moet deze enorme proporties hebben gehad. Daarom verkies ik mij met betrekking tot

dit bouwsel te beperken tot een verwijzing naar de historische vermelding dat er zich op de plaats van het huidige gebouw *het huis der Lombarden* bevond.

De achterbouw

Afb.4: Restanten van een oude toren.

In het gedeelte van het gebouw, haaks op de Vredestraat, aan de achterkant, is te zien dat dit bouwsel indertijd werd aangepast met recuperatiemateriaal van een ander bouwwerk. Aldus is duidelijk waar te nemen dat venstertabletten bestaan uit stukken zandsteen genomen uit renaissancevensters en dat eiken balken van de dakconstructie uit een ander "onbekend" gebouw herbruikt werden enzovoort.

Tot slot

Vandaag zijn de restauratiewerken grotendeels uitgevoerd.

Een nieuwe dakbedekking in natuurleien op een herstelde dakconstructie is uitgevoerd, de bepleistering aan de voorgevel werd opnieuw in zijn '19de eeuwse toestand' hersteld terwijl een quasi identieke, doch splinternieuwe dakgoot werd aangebracht.

Het integrale buitenschrijnwerk werd volledig vernieuwd. De achtergevel werd zodanig hersteld, gevoegd en chemisch behandeld zodat hij de tand des tijds kan weerstaan. De pui werd gedemonteerd en met bijna alle oorspronkelijke stukken opnieuw als een driedimensionele puzzel in zijn oorspronkelijke toestand ineengezet. De voorgevel werd opnieuw geschilderd.

Maar binnenin wacht de bewoners een nieuwe uitdaging om het goed opnieuw de glans van eertijds terug te schenken.